

INAQUE

**ELIZABETH
HARROWER**

**V ISTÝCH
KRUHOCH**

PREKLAD KAMILA LAUDOVÁ

Elizabeth Harrower

V istých kruhoch

Elizabeth Harrower
IN CERTAIN CIRCLES

COPYRIGHT © Elizabeth Harrower, 2014
First published in English by The Text Publishing
Company Australia

TRANSLATION © Kamila Laudová 2021
COPYEDITING Jana Šulková, Martina Kubealaková
COVER © Barbora Šajgalíková
COVER PHOTO © Anka Zhuravleva
SLOVAK EDITION © Inaque 2021
ISBN 978-80-8207-111-8
ISBN E-BOOK 978-80-8207-112-5

Elizabeth Harrower
V istých kruhoch

INAQUE

PRVÁ ČASŤ

„Počujem, ako sa Russell smeje,“ vyhlásila jeho matka znepokojeným, vážnym tónom.

Zoe sa okamžite presunula zo stoličky k zábradiu na verande a pozrela sa cez záhradu na tenisový kurt, kde sa štyri postavy zbehli k sieti prediskutovať nejakú spornú loptičku.

„Nie je to nič nezvyčajné. Smeje sa dosť často. A často rozosmeje aj mňa.“ Nebolo možné neusmiať sa. Zoe ho zbožňovala. No matkin absurdný smútok ju hneval: nemala preň pochopenie. Veď na rozdiel od množstva jeho priateľov všetko prežil. Vrátil sa z vojny živý a zdravý. Zoe sa učila históriu na prijímačky na univerzitu a vedela – hoci jej matka si to celkom neuvedomovala –, že muži sa vždy vracali z vojen. Tešiť sa bolo oveľa prirodzenejšie.

Samozrejme (náhle sklúčená sa pozrela na štyroch ľudí, ktorí sa rozbehli do kútov na kurte ako figúrky na roztočenom kruhu), v novinách celé týždne a mesiace vychádzali príšerné správy. Chvíľu ich skrývala a všetci boli naštvaní, nechápali, čo sa deje, a z miznutia dennej tlače obviňovali susedovho psa, kokeršpaniela povestného neposlušnosťou. Zrazu však o psovi prestali rozprávať a Zoe vedela, že ju videli, a prestala s tým. Aj tak bolo ťažké zbaviť sa novín. Kým bolo asi týždeň pekne a teplo, vyšla si na prechádzku, noviny si pevne pridržala pod pazuchou a nenápadne sa potila v dlhom kabáte.

Zoe sa ustráchané ponad plece obzrela na matku. Za celé roky, kým bol Russell preč, možno mŕtvy, sa jej výzor zmenil

len trochu. Keď sa syn vrátil a jej najhoršie predstavy sa nielenže nepotvrдили, ale úplne pominuli, zoslarla, viditeľne povädla, akoby sa nejaká vnútorná opora, tajný zdroj náhle rozpadli. Bola mĺkvejšia, bledšia, napudrovaná od hlavy po päty. Všimli si to všetci. Zoe mala dojem, že pre ňu nie je prirodzené odhaľovať svoj nepokoj. Pôsobila slabšie a pominuteľnejšie, čo Zoe zarážalo a odpudzovalo. Myšlienkami sa vrátila späť do prítomnosti, pod prstami cítila teplý kameň zábradlia na verande. V tomto dome sa narodila.

Na kurte pokračovala hra. Pani Howardová pozorovala pohyby a údery v diaľke so zdesením bývalej tenisovej šampiónky.

„Myslia si, že mu robia radosť,“ pošepla. „Tvojmu úbohému otcovi. Asi sa na to nevládzem pozeráť.“

Prežitím vojny Russell vrátil rodine život, ale naďalej svojich rodičov desil a sklamával, keď sa odmietal zapájať do činností, ktoré považovali za vhodné. Takže raketu držal v ruke ešte skôr, ako sa jeho otcovi zachcelo hrať.

„Namiesto toho dievčaťa si mala hrať ty. Prinajmenšom poznáš pravidlá.“ Pani Howardová vstala z nízkeho bambusového kresla. „Donesiem studené pitie. Aspoň budú mať dôvod prestať.“

„Je veľmi teplo. Dostala by som úpal.“ Zoe si dľaňou prešla po bledom líci.

„Aj Anna je svetlá.“

„Ale možno sa opáli. Ako veľa svetlých ľudí.“ Zoe zazívala a znova sa prstami dotkla hebkej svetlej pokožky na tvári. „Dnes už nikto nehrá tenis. Nemohla by si tam postaviť radšej plavecký bazén? Prosím.“

Už sa o tom hovorilo.

„Buď milá, ak prídu, kým budem v kuchyni. Vieš, že Anna je malá sirota.“

Zoe si nenápadne s odporom odfrkla a pokrútila hlavou, zjavne neschopná upokojiť sa. „Malá sirota! Tak v tom prípade je sirotou aj jej brat a netvár sa, že aj ten ťa dojíma.“ Nádherným, no prudkým pohybom sa presunula k matke stojacej vo dverách, usmievala sa, bola nadšená, zaujatá, radostná, no nie

zlomyseľná, provokujúca, ale zraniteľná. „Prečo si nešla hrať?“ spýtala sa nežne, takmer láskavo.

„Rýchlo sa zadýcham.“

„Nepotrebuješ pomôcť? Nemám priniesť pitie? Sadni si.“

„Veľmi dobre viem, čo mám robiť. Zavolám ťa, ak bude treba.“ Pani Howardová sa na dcéru pozrela s obdivom a láskou, potľapkala ju po pleci a vošla dovnútra.

Zoe sa znova natiahla a ponad záhradu a gáfrovníky sa zahľadela na kurt, kde na slnku pobehovali jej otec, brat a dve siroty, ktoré si priviedol domov. Vyvolala azda výrazy, ktoré jej preleteli tvárou, iskra v jej očiach, tvar pier alebo jej povaha? Ani Zoe, ani jej matka to ešte nevedeli: mala len sedemnášť.

Zoe uzrela svetlo sveta v tomto kamennom dome v severnej časti Sydney a veľmi skoro od rodiny a priateľov zistila, že je výnimočná. Mali veľkú záhradu. Bola v kruhu ľudí vo svojom veku. Na konci krátkej ulice lemovanej starými vilami obklopenými ešte staršími záhradami sa ťahal oblúk bielej pláže s kameňmi, jazierkami slanej vody, s malými vlnami, mušľami, kamienkami a jemným pieskom. Plávať vedela skôr ako chodiť.

Raz na školskej exkurzii v múzeu s pozostatkami z koloniálnych čias jedno dievča vyrylo svoje iniciály na sčernený stolček v predsieni súdnej miestnosti: čakali v rade pred celami, kde sa vystavovali reťaze, ktorými odsúdeným spútali krk a končatiny v inom svete, v inom príbehu, ktorému vôbec neverili.

Všetky sa hneď vrhli na dievča s nožíkom. „Patricia práve ubezpečila budúce generácie o tom, že tu bola. To ich bude veľmi zaujímať. Také výnimočné dievča ako Patricia.“ Dievča niečo habkalo, jeho spolužiačky sa rozplývali. Učiteľka ich mrzuto zarazila: „Ste niktošky, nič viac.“ Mohlo byť niečo horšie? Najmä keď to ani nebola pravda.

Zoe patrila k dievčatám, o ktorých rodičoch sa písalo v novinách a časopisoch ako o „známych osobnostiach“. Jej otec s matkou boli biológovia, písali učebnice a popularizačné knihy, vychádzajúce prevažne v zahraničí. Cestovali, pozývali ich do verejných diskusií. Robili s nimi rozhovory, fotografovali ich

a boli na zozname osobností, ktorých názory na všetko od zločinu až po majonézu považovalo za zaujímavé celé mesto.

Pani Howardová bola užitočným príkladom ženy schopnej skĺbiť úspešnú kariéru so šťastným rodinným životom. Kedykoľvek novinári a redaktori potrebovali takýto jav príhodne ilustrovať, obrátili sa na Alice Howardovú.

Ak by ste mali veriť tlači, Sydney bolo jedným z najväčších miest v anglicky hovoriacom svete. Na tomto mieste, v Sydney, ktoré vtedy miestne noviny vychvaľovali do nebies, mali Zoeini rodičia viditeľné postavenie; každého poznali; vedeli, kam získať, ak chceli stretnúť niekoho konkrétneho alebo niečo získať; vedeli, kto je v danej oblasti jednotkou; vedeli požiadať o láskavosť, vedeli ju spraviť pre iných. Od týchto spoločnosťou obdivovaných rodičov sa Zoe dozvedela, že ich prevyšuje vo všetkom len preto, že je sama sebou. S Russellom bola v centre pozornosti. Keďže Russell si žil vlastný život, publicita sa ho natoľko nedotýkala; Zoe však pozornosť a chválu považovala za samozrejmosť, akoby boli súčasťou verejných služieb ako tečúca voda a elektrina. Záujmom o svoju osobu bola už trochu presýtená, ale nepovažovala ho za neoprávnený.

Unavená svetom ako šampiónka medzinárodného rangu, sebaistá natoľko, že ju z miery dokázalo vyvieť máločo, nebojácna sedemnásťročná dievčina sledovala, ako traja amatéri podrobujú jej otca na kurte krutej skúške nervov.

Jej otec. Clive Howard. Doktor Howard. Mal byť farmárom. Mal rustikálne črty a s rýľom v ruke pôsobil prirodzene. Jej matku pobyt na vidieku cez prázdniny uspokojoval, rada vyťahovala zo starej rúry plech so šiškami a hrala sa na priekopníčku. Bývali u vzdialených príbuzných na ovčej farme stovky kilometrov za mestom. Otec jazdil na koni. Matka sa starala o záhradku a klebetila. Pripomínalo to luxusnú usadlosť v púšti, ale zapadli tam, nepôsobili neprirodzene. Uprostred buše vyzerali ich mestské životy ako úlohy, ktoré im pridělili náhodou, a pri pomyslení na ne si mimovoľne sťažka povzdychli. Zoe pripadali láskaví, schopní, úspešní, no zároveň naivní

a o realite v porovnaní s Russellom nič netušili. S výnimkou znalosti červíkov, hviezdíc či múch.

Samozrejme, rovnako boli až príliš oddaní jeden druhému. Otrocky oddaní. Zoe pochopila, že jej život bol harmonický čiastočne aj vďaka ich vzájomnej oddanosti, no už niekoľko rokov pociťovala prílišný rodičovský záujem o svoju ľúbostnú budúcnosť. Ich očakávaná radosť sa nepríjemne vtierala do jej súkromia. Napadlo jej, že sú ako voyeuri, ktorí jej túžia radiť, sledovať jej počinanie či dokonca sa nejako aj zapojiť.

„Zoe! Nemôžem prejsť.“ Pani Howardová s podnosom v rukách stála vedľa ležiacej a zjavne duchom neprítomnej dcéry.

„Aha!“ Rozložené ležadlá zaberali takmer polovicu verandy. Zoe zarazene odniesla ťažký podnos k stolu, dávajúc pozor na poháre s ľadom, ovocnou šťavou a rôznymi fľaškami. „Premýšľala som nad rodičmi a sirotami.“ Usmiala sa ponad plece: jej tvár so svetlosivými očami a jemnými črtami v nehybnosti pôsobila viac než pekne, a keď sa usmiala, vedela byť nádherná. Jej úsmev bol vždy zarážajúci, človeka prinútil zastaviť sa a uznať, že sa mu nečakane dostalo láskavosti či požehnaní. Ale jej matka nereagovala, pretože si ešte stále nezvykla na dcérine neskutočne rozmanité a spontánne výrazy.

„Vždy si predstavíme sirotu z rozprávok.“ Zoe upravovala poháre na podnose. „Vychádzajú z lesa ruka v ruke, ufúľané, opustené, otrhané. V živote som takú nestretla.“

„To neznamená, že neexistujú,“ zdôraznila matka. „Keď si spomeniem na niektorých svojich študentov, uvedomujem si, v akej bavlneke si žiješ.“

„Naozaj?“ Zoe sa neveriacky zasmiala. Predsedníčka triedy, šéfredaktorka školského časopisu, na ktorú sa spoliehala celá redakcia. Majú dojem, že dobré známky dostala z ľudomilstva? A čo plachtenie? Nevyhrala vari viac súťaží v prístave ako akákoľvek jej rovesníčka? Chodievala na koncerty. S fotoaparátom zaobchádzala a šoférovala lepšie ako jej otec. Vedela variť. S pár chlapcami zaujímavými sa o politiku zašla na stretnutia všetkých zameraní a vďaka knihám poznala všetkých prorokov a ich učeníkov. Prečítala ich milión. Hoci bola zabezpečená a nič jej

nechýbalo, vnímala chudobu na uliciach. A mentálne problém riešila. Abrakadabra! Chudoba sa zakazuje! V predstavivosti na polceste medzi hrou a povinnosťou sa ľudia a budovy menili. S pribúdajúcimi rokmi to však bolo čoraz ťažšie. No pomáhala zbierať peniaze na charitu a pred dvomi či tromi rokmi so skupinkou farníkov pravidelne niekoľko týždňov alebo mesiacov navštevovala starých ľudí v ich domovoch. Jedna charita za druhou! A Russell navyše odišiel v čase, keď bol pre ňu všetkým, keď bol najdôležitejším človekom v jej živote.

„Žijem si ako v bavlnke?“ zopakovala trochu neistejšie. „Popri tom všetkom, čo robím a čo rozprávaš o svojich študentoch?“

„Zavolaj ich, Zoe, kým sa ľad neroztopí a všetko sa nezohreje.“

Zoe ju trochu neochotne poslúchla.

„Myslím to tak...“ pani Howardová si sadla a odhrnula si prameň vlasov z tváre, „že si žiješ v bavlnke v porovnaní s Russellom alebo sirotami.“

„Možno áno. Ale Russell a ten chlapec sú starší. Aj ja sa neskôr zmením.“ Hoci nebola vo vojne, v zajatí, nepoznala mučenie a hlad, mohla dúfať. No keď bol Russell v jej veku či dokonca mladší, aj vtedy si už prežil svoje – vážnu chorobu a smrť dvoch najbližších priateľov. Raz na jeseň traja chlapci plávali pri opustenej pláži, pričom ich strhol prúd a odnášal ich ďaleko od zátoky. Russella omráčila vysoká vlna, more ho vyplavilo na skaly, kde ho zachránili rybári. Telá dvoch chlapcov sa nikdy nenašli. Zoe povedali, čo sa stalo, no jedinou skutočnosťou zostávalo to, čo videla: Russellov šok a smútok.

„Už idú.“ Pani Howardová začala nalievať. Keď sa cítila zle tak ako v poslednom čase, zašla k lekárovi a nikomu o tom nepovedala. Jej nepreniknuteľná povaha akúkoľvek emocionálnosť odsudzovala ako neurotickú a nevkusnú. Bola odhodlaná zostať v spoločnosti uhladená za každých okolností, nevidela dôvod na zmenu len preto, že sa cíti o čosi horšie. Pripravená srdečne privítať Russellovho trochu odpudivého priateľa Stephena Quayla a jeho mladšiu sestru sa dívala, ako kráčajú

cez záhradu po kamennom chodníku. Svetloružové lupene oleandra ležali v kruhu pod kríkmí, akoby sa odrážali na vodnej hladine. V noci kvety obil prudký vietor.

Posadali si do kresiel a rozdali sa poháre. Vyzuli sa požičkané tenisky. Pán Howard svoj pohár vypil naraz, potom odhalil výnimočne krásne zuby v úsmeve. „Bratia Marxovci by si pri pohľade na ten zápas obohatili repertoár. No ale! Russell nám privedie nevestu, ktorá hrá skvele. Lily je fakt neskutočná. Poznáte ju?“

„Čoskoro sa stretnú. Vidíte bridlicovú strechu tamto za strosmami?“ Russell ukazoval za múr verandy. „Býva tam Lily. Dnes popoludní má stretnutie so študentmi, inak by tu bola.“

Zoe sa otočila k Anne sediacej vedľa, ktorej svetlá pokožka sa na kurte spálila, so slovami: „Lily učí na univerzite. Nemčinu. Hoci je veľmi mladá, je naozaj neskutočná – ako ohňostroj.“

A keďže si uvedomila, že mala hrať namiesto tejto pätnásťročnej siroty s vážnou tvárou hodiacou sa k jej biednemu spoločenskému postaveniu – keďže Anna túžiaca po nejakej materskej pozornosti by určite radšej sedela v tieni verandy (a Zoe si bola istá, že jej matka by sa jej s radosťou venovala) –, usmiala sa na mladšie dievča, kým si všimla, že jej zmiešané pocity nezostali nepovšimnuté. Hoci Anna bola plachá, upätá a tichá, jej pohľad rozhodne taký nebol. Zoe jej oči niekoho pripomínali. Mala lacné obnosené šaty a topánky: absolútne netušila, čo jej pristane. Známký nedostatku ju odpudzovali. Žijem si v bavlnke, napadlo jej, a potom zrazu vyhlkla: „Príďte znova. Zájdem na loď alebo do kina.“

Zoe však opäť zostala zarazená, pretože si všimla, že dievča bez akejkoľvek trpkosti o realite pozvania pochybovalo. A prečo by nemalo? Zoe popíjala ľadový ananášový džús a premýšľala. Neraz vyslovím niečo len tak. Často nepremýšľam nad tým, čo poviem. Na chvíľu ju prepadla sklúčenosť, pričom ani nevedela prečo. Vzápätí však zlé myšlienky a pochybnosti zahнала. Koniec koncov, ani čo by neexistovali hranice úspešnosti, keď sa púšťala do šarmantných spontánnych vyhlásení; v takých chvíľach akoby si skôr niečo precvičovala, povedzme ako člo-

vek učiaci sa cudzí jazyk alebo potápať sa. Všetko, čo vyslovila, bolo pokusom. Zdalo sa jej, že je objaviteľkou, vydáva sa na expedíciu, prekračuje hranice a znova zisťuje, že jej nič nestojí v ceste. Mysľou sa jej mihali beztvaré, vzrušujúce dojmy a pocit nekonečných možností v nej náhle vyvolal radosť. Nie, nebola povrchná! Myslela svoje slová vážne. Bude milá a láskavá k mladšiemu dievčaťu, ktorého život bol zjavne oveľa menej privilegovaný ako ten jej.

Zoeini rodičia sa rozprávali so Stephenom a pripadal im zdržanlivý. Zoe to vytušila a pochopila, že matka s otcom sa obráti k Anne, ktorá by mohla prezradiť viac. Prisunuli si k nej stoličky. S profesionálnou ľahkosťou sa jej začali vypytovať na školu. Príchod mačky Marmelády na chvíľu uvoľnil napätie z toľkej pozornosti dospelých – bolo zrejmé, že pre dievča šlo o novú a vyčerpávajúcu skúsenosť. Zoe počúvala na pol ucha, reči o škole ju nudili, ak nešlo o ňu. Zazvonil telefón. Pán Howard zmizol a ukázal sa až na obed.

Na opačnom konci verandy sa Russell živo rozprával so svojím priateľom. Vyzerá ako anarchista alebo študent hudby, pomyslela si Zoe. Tento dojem budil vďaka svetlohnedým kučeravým a zjavne neskrotným vlasom, ale jeho výška, vyziabnutosť, bledosť a okuliare, ktoré si posúval na nose dlhými prstami, ho ešte umocňovali. Jeho pohľad naháňal strach. Kde Russell na týchto ľudí chodil?

Všimla si, že Stephen pôsobil nervózne, podráždene, akoby potláčal hnev, keď sa mu prihovárali jej rodičia, akoby mal hlavu plnú naliehavých myšlienok a na obyčajný rozhovor nemal čas. Jeho uhrančivé oči so zlatistým nádychom sa s pohľadmi iných nestretávali často. A vlastne, pozrel sa na niekoho okrem Russella? Raz či dvakrát dosť netrzeplivo a podráždene odsekol jej otcovi na otázku, čo bolo znepokojivé. Pôsobil ako divná, popudlivá postava z nejakého hutného ruského románu.

Kým ho Zoe z diaľky pozorovala s tvárou sklonenou nad chladným pohárom, nečakane sa rozosmial a jej sa zdalo, že niekde udrel zvučný, no hlboký tón gongu. Prebudilo ju to, keďže na niečo také neharmonické nebola zvyknutá. V rozpa-

koch, no zvedavá si so záujmom premerala túto ďalšiu sirotu. Chudák, pomyslela si, zvyknutá na matkine reči o úbohých chlapcoch. Núdz a Stephen so sestrou Annou evokovali núdzu. No kým on pôsobil zanedbane, jej zovňajšku sa nedalo nič vytknúť. Matka by jeho nevyrovnanosť pripísala sexuálnej frustrácii – koniec koncov, pripisovala jej všetko. Keby ste s takou určitosťou vedeli, že sex je riešením všetkých ľudských problémov, určite by zostala kopa času na riešenie ostatného, pomyslela si Zoe. Znechutená jednoduchosťou a predvídateľnosťou tejto diagnózy sa Zoe naučila poznamenať: „Aké šťastné musia byť prostitútky! A aké vyrovnané!“

„Koľko prostitútok si videla?“ spýtala sa jej matka.

„Nie som slepá.“

Poklepkávala nechtami po prázdnom pohári – v pozadí sa ozýval hlas pani Howardovej zotročujúci Annu – a pozorovala Stephena. Dívila sa na jeho hrivu, jemnú krivku uší; cez jedno mu presvitalo slnko a videla, ako mu v ňom prúdi krv.

V dome sa ozvalo ďalšie zvonenie telefónu, otec zakričal: „Russell! Chce s tebou hovoriť Lily.“

Russell už bol vo dverách. „Zoe, porozprávaj sa so Stephenom. Nestoj tam, radšej mu rob spoločnosť.“

S úsmevom, pretože ju poznal ako vlastnú dlaň, pohľadom prenikol aj za tie najprirodzenejšie pôsobiacie pózy, ktorých si sama nebola vedomá, a tak si Zoe zašla sadnúť k Stephenovi Quaylovi.

„Čomu sa venujete?“ opýtala sa rozžiarená, ba takmer so smiechom. Nikdy nezáležalo na konkrétnych slovách: muži zbožňovali všetko, čo vyslovila.

„Som obchodný zástupca.“

„Aha!“ Nepáčila sa mu, neschvaľoval jej vystupovanie. Jej zovňajšku vôbec nevenoval pozornosť. Bola nevychované dieťa, ktoré biskupa na návšteve oslovilo krstným menom. „Čo predávate?“ nedala sa odbiť.

„Baliace materiály. Lepiace pásky. Papier. Kartón.“

Zjavne to bola jej chyba! Vyhýbala sa pohľadu na jeho tvár, zrakom nervózne blúdila po okolí. „To musí byť zaujímavé, určite neustále stretávate nových ľudí.“

Kým rozprávala, akoby sa s ňou dialo niečo nepríjemné, niečo nezvratné, zázračné a nevyhnutné. V hlave mala zrazu čarovnú zámku, ale žiaden kľúč. Prvýkrát ju nejaký muž súdil – stal sa tak autoritou, nepopierateľným nadradeným. Niekde v hĺbke cítila, že práve včas získala zásadný, životne dôležitý prvok. Ak by sa v tej chvíli nepozrela, neprehovorila, možno by neprežila.

„Nesmierne zaujímavé,“ súhlasil. „Chodím po meste s aktovkou plnou reklamných vzoriek a čakám v smradľavých kanceláriách na šéfov. Hodinka hore-dole. A potom nejakému podriadenému povedia: „Pošlite ho preč. Tento mesiac nič nechcem.““

Toľko hnevu! Zoe netušila, čo povedať.

„Dívate sa na moje topánky,“ poznamenal.

„Neďívam sa na vaše topánky,“ Zoe na ne zrazu civela.

„Bežné podrážky sa rýchlo obnosia. Dal som si ich vystužiť u obuvníka.“ Ľavé chodidlo otočil a zvrátil obočie. „Na kurte som ich nemal.“

Zoe sa mu odvážila pozrieť do tváre, hoci pohľad naňho spôsoboval jej nervom elektrošok. „Je mi jedno, či sa v nich kúpe,“ odvrkla podráždene. Akoby na práci nemala nič lepšie, len starať sa o jeho topánky! Myslí si, že som fetišistka, napadlo jej. Alebo nimi mohli byť len muži?

Díval sa na husté lesy, záblesky vodnej hladiny, tónu stromov a odtiene jasnej zelenej pod obrovskou prázdnu oblohou. „Máte to tu ako v botanickej záhrade. To máte šťastie.“ Natiahol sa na kresle s vankúšmi, odvrátil zrak od toľkých žiarivých farieb k bielemu stropu a vyhlásil: „Ľudské bytosti sa nerodia pre to, aby boli obchodnými zástupcami alebo úradníkmi.“

„A pre čo sa rodia?“ spýtala sa zneistená Zoe. Žiadny z jej známych takéto poznámky netrúsil. „Čo budete robiť potom? Myslím... keď s tým skončíte?“

„Ale však to je moje povolanie.“

Zoe mlčala. Bol jej nadradený – pravdepodobne jediný človek na svete, keďže jej to ako jediný naznačil. A teda nebolo možné, aby niekto nadradený Zoe strávil svoj život ako obchodný zástupca. Spomenula si na to, čo sa naučila. V istom

zmysle nedostal šancu. Takíto muži boli zreľí na komunizmus. Vždy sa na to používalo slovo *zreľý*. Spýtala sa ho na to.

Zakľipkal rozhnevanými zlatistými očami. „Koľko máte rokov?“

Odpovedala mu a vzápätí dodala: „Vlani sme čítali *Utópiu*.“

„Páčila sa vám?“

„Ak ste ju nečítali teraz niekedy, nemá zmysel baviť sa o tom.“ Ukázala mu, že aj ona vie byť ostrá, a pokračovala: „Prečo to robíte, keď to tak nenávidíte?“

Zabudol na Zoe, povzdychol si, chudou rukou si prešiel po hrudi a pristavil sa pri gombíkoch na košeli v akomsi osobnom zúfalstve. Zoe sa pohľad naňho zaryl do srdca.

„Robím to,“ stále stískal palcom a ukazovákom gombík, „asi to robím, aby som prežil. Aby som mal túto košeľu. Strechu nad hlavou a jedlo. Mohol sa dať ostrihať a opraviť si zuby. Aby som zaplatil lístok na autobus, ktorým chodím do práce zarábať si na živobytie.“

Zoe nepríjemne zarazilo, že sa jej v skutočnom živote podarilo stretnúť takéhoto človeka. „A Anna?“

„Anna. Predpokladám, že bude jednou zo sekretárook, ktoré pracujú, aby sa najedli. Stretne nejakého úradníka a možno sa zaňho vydá.“

Zoe si všimla svoje holé nohy natiahnuté pred sebou, pocítila na nich jeho pohľad, a tak si potiahla krátke šortky. „Som si istá, že to maľujete oveľa černejšie, aké to je.“ Možnože je to len žart, niečo ako britský litotes, ale naopak. Bolo slabošské byť slabá a sťažovať sa. „Nemohol by aspoň jeden z vás dostať štipendium? Nemohol by pre vás niečo spraviť nejaký príbuzný alebo priateľ?“

Jeho tvár zrazu pôsobila unavene. Celý jeho postoj prezrádzal vyčerpanosť. No hoci mal človek v dvadsiatich troch dosť rokov, nebol ešte starý.

Zoe sa prudko otočila a zavolala na matku: „Nemám sa ísť pani Perkinsovej opýtať, kedy bude obed?“

Pani Howardová zachytila dcérin signál. „Idem s Annou za ňou. O chvíľu ťa zavoláme.“

A tak sa Zoe ďalej trápila s bratovým priateľom. „O čom ste sa s Russellom bavili predtým, ako odišiel?“

Stephen sa usmial: „O relativite. Už ste sa o nej učili?“

Nenávistne naňho zazrela. Nikdy ju nikto nepranieroval, nevinil zo stavu sveta, nikdy ňou niekto takto nepohrdal. Záblesk oranžovožltej srsti pritiahol jej pohľad. „Marmeláda hrabe v záhrade. Musím ísť. Nechodte na slnko, ak nechcete.“

Bežiac dolu schodmi, zo škripania kresla za sebou usúdila, že chcel. Ale ako sa jej len ulavilo, keď od neho utiekla! Marmeláda už bola preč, ale matkine dve nové rastliny, ktoré nepoznala po mene, padli mačke za obeť. Zatlačila ich späť do zeme a rozprestrela im pokrčené lístky. No ak za ňou predsa len šiel, rozhodla sa ho zdržiavať na slnku, kým neodmlie, hoci by sa mala sama spáliť. Keď začula jeho kroky na trávniku, neochotne sa otočila a dívali sa na seba, až kým k nej neprišiel.

„Niekde som vás už stretol,“ povedal, „alebo videl na fotke.“

Zoe premýšľala a dívala sa naňho v snahe odhadnúť silu jeho nového útoku. „Minulý mesiac som vyhrala súťaž. Moju fotku uverejnili v *Heralde*. Alebo sme sa videli na nejakom večierku...“ nedokončila. Nevedela si predstaviť, ako si listuje v spoločenskej rubrike, a víťazstvo v súťaži nemalo pre hrdinského Stephena žiaden význam.

„Určite.“

Vracali sa k domu pomalým krokom, vdychujúc vlhký, slaný a voňavý vzduch.

„Tvoja návšteva, Zoe!“ Russell im šiel naproti. K domu sa rozbehla so slovami: „Zabudla som, dnes obedujem vonku.“

Dinah, Tony a Philip sa rozprávali s Howardovcami. Dinah bola spolužiačka. Mladí muži študovali právo a preslávili sa ako futbalisti. Zoe počula, ako to Russell vysvetľoval Stephenovi, keď sa vracala z izby, kde sa rýchlo prezliekla. Ich ohromujúci zovňajšok určite potreboval nejaké vysvetlenie. Mali meter osemdesiat, široké tváre, husté vlasy – Zoe ich vnímala ako gréckych bojovníkov, milencov alebo atlétov z vlysu v nejakom iónskom chráme. Najviac ich obdivovala na ihrisku. Nikdy nevedela, či bežia alebo stoja, či sa pripravujú streliť gól, a to ju vzrušovalo ešte viac.

Aj mimo ihriska vyzerali ako hrdinovia, ale boli asi takí komplikovaní ako animácia. Konvenční. Ordinárni. Napriek svojmu výzoru. (Práve si to uvedomila.) Rovnako ako všetci ostatní na ňu hľadeli ako na korisť a na jej city veľmi nebrali ohľad. Nikdy predtým sa na nich neďivala tak chladne, hoci dnes by s obomi pokojne odišla žiť.

Uštipačne chytila pravou rukou Tonyho a ľavou objala Philipa okolo pása. Všimli si to. Štyria mladí ľudia zbehli so smiechom po chodníku k bráne, za ktorou stáli dve šarlátové autá značky MG.

Keď sa obzrela na dom, svoju rodinu a dve neprijemné siroty ukryté za stromami, bodlo ju v hrudi a musela si povzdychnúť. Philip sklonil hlavu. „Zadýchala som sa,“ vysvetlila s úsmevom.

* * *

Kým sa jedna zo sirôt opäť objavila u Howardovcov, Zoe vytiahla z Russella, za akých okolností ich stretol spolu s ich životným príbehom.

„Podľa pláň. Porozprávame sa. O pár týždňov toho budem mať nad hlavu. A dnes u nás bude sto ľudí. Budem ťa len otravovať a nudiť.“ Opatrne dodala: „Tvoja spoločnosť je mi vzácnejšia ako komukoľvek inému,“ a z povinnosti spresnila, „teda okrem Lily, samozrejme.“

„Áno, čo by som povedal už skôr, keby bolo v ľudských silách predbehnúť ťa.“

Usmiali sa.

„Zober nám desiatu, Zoe, nebudeme sa musieť vracieť.“

A tak si ľahli na pláň. Od návratu z tábora Russell pravidelne chodieval k lekárom a jedol a cvičil s odhodlaním, voči ktorému si nikto nedovolil namietajúť. Zoe sa zadívala na brata. Bol štíhly, atletický, priemerne vysoký. Napriek nízkemu veku mu hnedé vlasy začali šedivieť. Zdedil matkine príjemne nepravidelné črty – vysoké líčne kosti, mierne orlí nos, veľké pery a rovné biele zuby. Nohy mal zjazvené, a keď sa natiahol na piesku v čiernych plavkách, odhalil aj jazvy na chrbte. „Vredy,“

vyhlásil raz rezolútne. Zoe sa naučila nielen si ich nenápadne nevšímať, ale ani o nich nejako emocionálne nepremýšľať.

Vytiahla studené kura so šalátom. „Tak ako si sa stretol s Quaylovcami?“ spýtala sa. „Anna je milá, ale on je taký... čudný.“

„Ale vôbec nie. Čo ti povedal?“ Russell so záujmom hľadel do taniera.

„Nejde o to, čo povedal... Pýtal sa, či sme už brali relativitu.“

Russell na ňu vytreštil oči, musela sa zasmiať a skúmať ich ako zvyčajne. Mal ich žiarivé, jasnomodré.

„Relativitu! Možnože tak si predstavuje nezáväznú konverzáciu.“

Keď šiel vlakom na predmestie asi hodinu od centra navštíviť vdovu po priateľovi, ktorý zahynul v tábore, cestoval v kupé s mladým mužom. Neskôr sa mu predstavil ako Stephen Quayle. Záhadné státie medzi zastávkami sa predĺžilo natoľko, že jeho spoločník musel zdvihnúť zrak od knihy. Russell otáčal hlavu, aby si prečítal názov, pretože v tej prázdnote nemohol zostať ani riadok neprečítaný.

„Relativita?“ Zoe bez chuti zahryzla do kurata.

„Nezaujímam sa len o ňu. Vtedy čítal o katolicizme, existencializme.“

„Je existencialista?“

„Nie, Stephen nie.“

Keď sa lúčili na stanici, dohodli sa, že si zídu do mesta na večeru, odkiaľ sa utiahli do Stephenovej izby, kde v rozhovore pokračovali.

Zoe chcela namietnuť: „Veď máš toľko priateľov, prečo by si mal diskutovať s obchodným zástupcom?“ Ale zahryzla si do jazyka. Nebola to pravda. Veľmi veľa z jeho priateľov zomrelo. Nemala by sa skôr tešiť z toho, premýšľala, že v sebe našiel chuť začať odznova?

„Bol vo vojne?“

„Nie, neodviedli ho pre slabý zrak.“

Stretli sa dovedna trikrát, než Quaylovcí navštívili Russella doma a zoznámili sa s rodičmi. Anna prišla, pretože bola so-